

Kinnitatud: TAI teadusnõukogu otsusega 17.04.2018

TAI teadusnõukogu protokoll nr 1/18

Tervise Arengu Instituut

Aastaruanne 2017

Tallinn 2018

TERVISE ARENGU INSTITUUDI AASTAARUANNE 2017

Nimi: Tervise Arengu Instituut (TAI)
Registrikood: 70006292
Address: Hiiu 42, 11619 Tallinn
Telefon: +372 659 3900
Faks: +372 659 3901
E-post: tai@tai.ee
Koduleht: www.tai.ee

Sisukord

Lühendid	3
Tervise Arengu Instituudi üldandmed 2015–2017 ja eesmärgid aastani 2020	4
Ülevaade asutusest	5
Struktuur ja juhtimine	6
Koostööpartnerid	6
Eelarve ja kulud	8
Töötajad	8
Tagasiside ja tunnustused	8
Töökeskkond	10
Teadus- ja õppetöö	12
Publikatsioonid	12
Osalemine tipp- ja kompetentsikeskustes	13
Konverentsidel osalemine	13
Juhendamised	13
Õppetöö	13
Arendustöö	14
Riiklikud arengukavad, strateegiad ja seadusloome	15
Rahvusvaheline koostöö	16
Tervisestatistika, registrid ja andmebaasid	17
Täiendkoolitused	18
Kommunikatsioon	19
Meediakajastused	19
Veebilehed	19
Meediakampaaniad	20
Trükised	21
Ajakiri Sotsiaaltöö	21
Tallinna Meditsiiniuuringute Eetikakomitee	21
Meditsiiniterminoloogia Komisjon	22

Lühendid

EHK	Eesti Haigekassa
ESF	Euroopa Sotsiaalfond
HTM	Haridus- ja Teadusministeerium
RE	riigieelarve
RTA	rahvastiku tervise arengukava 2009–2020
SJJK	Strateegilise Jätksuutlikkuse Kompetentsikeskus
TAI	Tervise Arengu Instituut
TLÜ	Tallinna Ülikool
TMEK	Tallinna Meditsiiniuuringute Eetikakomitee
TTÜ	Tallinna Tehnikaülikool
TÜ	Tartu Ülikool

Tervise Arengu Instituudi üldandmed 2015–2017 ja eesmärgid aastani 2020

	2015	2016	2017	2020*
TÖÖTAJAD				
Töötajate arv (n)	167	173	181	
sh doktorikraadiga (%)**	15	15	15	>15
sh magistrikraadiga (%)	58	50	51	>60
Töötajate arv täiskoormuse arvestuses (n)	147	149	155	
Teadustöötajate arv (n)	33	32	34	
sh doktorikraadiga (n)	26	26	25	
STRUKTUUR				
Osakondade arv (n)	18	18	18	
RAHASTAMINE				
Kulud (mln €)				
sh riigieelarve eraldised	8,0	9,4	11,0	11,4
sh riigieelarvevälised allikad	4,7	3,0	3,9	4,0
TEADUSTÖÖ PUBLITSEERIMINE				
1.1. publikatsioonide arv	73	43	73	65
MEEDIAKAJASTUSED				
TAI-le viitamine meedias (kordade arv)	2197	2134	2300	>3000
VÕTMENÄITAJAD RAHVASTIKU TASANDIL				
Oodatav eluiga aastates:				
mehed	73,1	73,2		75***
naised	81,9	81,9		84***
Tervena elatud aastate arv:				
mehed	53,6	54,2		60***
naised	56,1	58,7		65***

*Arengukava võtmenäitajate sihttasemed.

**Doktorikraadiga töötajaid, mitte üksnes teadustöötajad.

***Rahvastiku tervise arengukava 2009–2020 eesmärk.

Ülevaade asutusest

Tervise Arengu Instituut (TAI) on riiklik teadus- ja arendusasutus, kes tegeleb rahvatervishoiu teadustööga, haiguste ennetamise programmide ja tegevuste väljatöötamise ja elluviimisega ning tervisedendusega. TAI vastutab Eesti riikliku tervisestatistika ning kuue rahvastikupõhise registri ja andmekogu haldamise eest.

TAI loodi 2003. aastal Eksperimentaalse ja Kliinilise Meditsiini Instituudi, Eesti Tervisekasvatuse Keskuse ning Rahvatervise ja Sotsiaalkoolituse Keskuse ühendamisel, et siduda tervise valdkonna teadustegevus rohkem ühiskonna ja poliitikakujundamise vajadustega ning suurendada rahvatervishoiu arendusprogrammide tõenduspõhisust.

TAI tegevusi rahastatakse riigieelarvest, majandustegevusest saadud tulust ja muudest välisallikatest. Oma töös ühendab TAI rahvatervise teadusliku uurimise ja sekkumistegevused, mis võimaldavad välja töötada ja rakendada tõenduspõhiseid meetodeid Eesti rahva tervise edendamiseks ja haiguste ennetamiseks. Sekkumist ja teenuste pakkumist jälgivad ning hindavad TAI teadlased ja tegevuste eest vastutajad süstemaatiliselt.

TAI missioon

TAI loob ja jagab teadmisi, et tõenduspõhiselt mõjutada tervist toetavaid hoiakuid, käitumist, poliitikat ja keskkonda eesmärgiga suurendada inimeste heaolu Eestis.

TAI visioon

TAI on Eestis ja rahvusvaheliselt silmapaistev rahvatervishoiu ja sotsiaalteaduste kompetentsikeskus, kus uurimistöö on tihedalt läbi põimunud arendustööga. TAI tegevuse tulemusel on aastaks 2020 tervisepoliitika tõenduspõhine, inimesed käituvad terviseteadlikumalt ja elukeskkonda kujundavates otsustes arvestatakse mõjuga tervisele, et seeläbi suurendada hea tervisega elatud aastate arvu.

TAI peamised **tegevusvaldkonnad** on:

- rahvastiku terviseseisundi ja -mõjurite uurimine ja hindamine
- riikliku tervisestatistika koondamine ja avaldamine
- tervise ja sotsiaalse heaolu edendamine
- tervist mõjutavate sekkumiste ja tervist edendavate programmide väljatöötamine ning tervise- ja sotsiaalteenuste korraldamine
- koolituste korraldamine
- tervisepoliitika tegijate nõustamine ja mõjutamine

TAI arengukavas on aastateks 2016–2020 seatud järgmised **arenguprioriteetid**:

- teiste teadus- ja arendusasutuste ning erasektoriga ühist tööd toetavate koostöömudelite struktuurne väljaarendamine
- organisatsiooni tõhusust ja valdkondlikku meeskonnatööd toetava struktuuri loomine
- analüütilise võimekuse ja terviseandmestiku kasutatavuse parandamine
- TAI hallatavate ja arendatavate andmebaaside, sh toitumise infosüsteemi NutriData ja selle alamoodulite (toidu koostise andmebaas, andmesisestusplatvorm, toitumisprogramm ja teadustasand) kasutusvaru suurendamine ettevõtete, teadusasutuste ja tavatarbijate jaoks

TAI arengukava täitmist jälgitakse järgmiste **võtmenäitajate** kaudu:

- oodatav eluiga
- tervena elatud aastate arv

- teadusartiklite arv
- TAI-le viitamine meedias
- rahastamise stabiilsus ja allikate mitmekesisus
- töötajate haridustase

Võtmenäitajate baas- ja sihttasemed on toodud tabelis leheküljel 4 („Tervise Arengu Instituudi üldandmed 2015–2017 ja eesmärgid aastani 2020“). Arengukava täistekstiga saab tutvuda TAI kodulehel (http://www.tai.ee/images/TAI_arengukava_2016-2020.pdf).

Struktuur ja juhtimine

2017. aastal kuulus TAI koosseisu administratsioon, 12 teadus- ja arendusosakonda, kuus meditsiiniregistrat ja -andmekogu ning koolituskeskus (joonis 1). Instituudi juures töötab kaks alalist komisjoni: Tallinna Meditsiiniuuringute Eetikakomitee (TMEK) ja Meditsiinterminoloogia Komisjon.

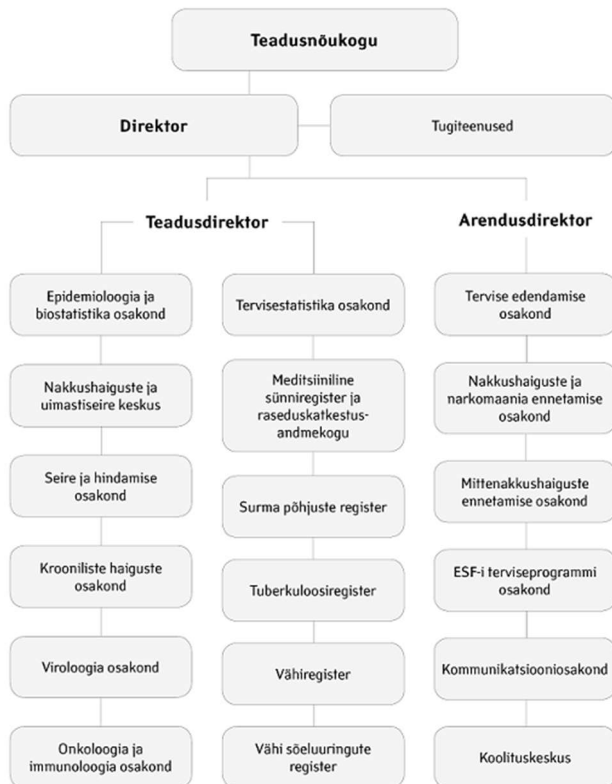
TAI tegevust juhib ja seda esindab **direktor**, kes tagab asutuse stabiilse arengu ning rahaliste vahendite õiguspärase ja otstarbeka kasutamise. 2017. aasta jaanuarist on TAI direktor **Annika Veimer**. Teadusdirektor on **Toomas Veidebaum**.

TAI kõrgeim otsustuskogu on **teadusnõukogu**. Teadusnõukogu töö on määratud töökorraga. Töövormiks on koosolek, mida korraldatakse vastavalt vajadusele. 2017. aastal toimus viis teadusnõukogu koosolekut, neist neli elektroonset. Muu hulgas kinnitati TAI teadustöötajate konkursi läbiviimise tingimused ja kord, teadustöötajate atesteerimise kord ja valiti TAI korralised teadustöötajad.

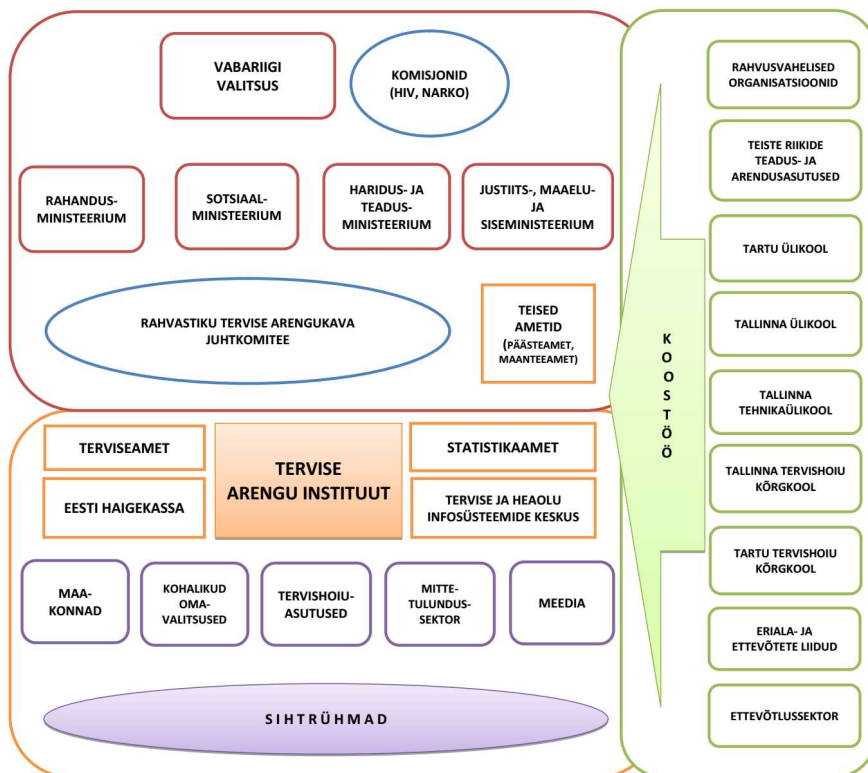
Koostööpartnerid

TAI teeb tihedat koostööd teiste valitsusasutuste, valitsusväliste organisatsioonide ja erasektoriga. Uuringuid ja arendustegevusi viiakse ellu koostöös paljude Euroopa teadusasutuste ja ülikoolidega.

TAI on Maailma Terviseorganisatsiooni ning Euroopa Liidu rahvatervise programmide ja projektide koostööpartner. TAI on Rahvusvahelise Rahvatervise Instituutide Assotsiatsiooni (The International Association of National Public Health Institutes) asutajaliige. TAI peamised koostööpartnerid on toodud joonisel 2.

Joonis 1. TAI struktuur

Joonis 2. TAI peamised koostööpartnerid (autor: A. Veimer)

Eelarve ja kulud

TAI kasutas 2017. aastal oma tegevusteks 14 687 993 eurot (2016. aastal 12 378 931 eurot). Sellest läks riiklike ülesannete täitmiseks ja üldisteks kuludeks 15,7% (2016. aastal 14,2%), arendustegevuseks (edendus- ja ennetustegevused ning teenused) 77,4% (2016. aastal 74,4%) ning teadustegevuseks 6% (2016. aastal 8,8%).

Valdkondade tekkepõhised kulud on rahastamisallikate kaupa toodud tabelis 1.

Tabel 1. TAI kulud 2017. aastal

	2017 (€)	Osakaal (%)	2016 (€)	Muutus (%)
TAI kulud kokku	14 599 376	100,0	12 378 931	+17,9
Riigieelarve (administratsioon, registrid, üldkulud jm)	1 925 148	13,2	1 753 676	+9,8
Riigi Kinnisvara AS	321 851	2,2	326 623	-1,4
riigieelarve	8 669 825	59,4	7 310 937	+18,6
Rahvatervise programmid	1 951 096	13,4	1 050 420	+85,7
välisprojektid	465 817	3,2	629 116	-25,9
siseprojektid	215 917	1,4	215 000	+0,4
siseprojektid	860 835	5,9	857 108	+0,4
Teadus	0	0	4 141	-100,0
ERF**	0	0	4 141	-100,0
välisrahastus	55 513	0,4	167 886	-66,9
Kulud omatuludest	133 374	0,9	64 024	+208,3

* Euroopa Sotsiaalfond

** Euroopa Regionaalarengu Fond

Töötajad

Seisuga 31. detsember 2017 töötas TAI-s põhikohaga (töölepinguga) 181 töötajat, nendest doktorikraadiga oli 27 ja magistrikraadiga 93 töötajat.

2017. aastal jätkas kraadiõpinguid 17 töötajat, neist 11 doktorantuuris ja kuus magistrantuuris. Järeldoktorantuuris oli üks töötaja. Nooremteadur **Kairi Värvi** sai oma uurimistööks Rootsia Instituudi Visby stipendiumi ja nooremteadur **Liis Lemsalu** Andreas ja Elmerice Traksi stipendiumi, Kristjan Jaagu välisõpingute stipendiumi ja Londoni Hügieeni ja Troopilise Meditsiini Kooli (London School of Hygiene and Tropical Medicine) stipendiumi (Honorary Research Fellow, Measurement and Surveillance of HIV Epidemics Consortium).

TAI aastapremia 2017 (eduka töö eest aastatel 2014–2016) sai tervise edendamise osakonna vanemspetsialist **Liana Varava**. Tunnustuse tõi talle panus lasteaedade ja kooliõpilaste tervise hoidmisesse. Eriti kõrgelt hinnati tema panust haridusasutustes diabeediteenuse väljatöötamisse.

Tagasiside ja tunnustused

TAI läbis edukalt **teadus- ja arendustegevuse taseme rahvusvahelise hindamise**. Viimati toimus see 2010. aastal. Hinnang TAI teadus- ja arendustööle oli positiivne ja kõrge. TAI

jätksuutlikkust ning teadustöö mõju, potentsiaali ja olulisust ühiskonnas hinnati väga heaks ning baasi doktoriõppeks tugevaks.

TAI-d julgustati enam koostööle nii rahvusvaheliselt kui riigisiselt teiste asutustega, samuti avaldama teadusuuringute tulemusi lisaks rahvusvahelistele teadusajakirjadele ka kohalikus meedias. Senisest enam tuleks ära kasutada registrites sisalduvat suurt potentsiaali.

2016.–2017. aastal auditeeris **sotsiaalministeeriumi siseaudit TAI teadustegevust**. Auditi eesmärk oli hinnata, kas TAI-s tehtava teadustegevuse tulemusi kasutatakse poliitika kujundamises. Auditi tulemused seda ka kinnitasid. Audit näitas, et arengukavade ja strateegiate koostamisel kasutatakse nii TAI teadustööde tulemusi kui ka töötajate avaldatud teadusartikleid. TAI andmeid kasutavad ka need asutused, kelle käest ministeerium tellib uuringuid või analüüse.

Eesti Personalijuhtimise Ühing PARE ja tööandjate brändingu agentuur Instar EBC korraldasid 11. septembril atraktiivsete tööandjate päeva 2017, kus tunnustati eri valdkondade atraktiivseimaid tööandjaid. Esikümnesse jõudis esmakordselt ka TAI. Uuringu põhjal pidasid **meditsiinieriala üliõpilased** TAI-d 83 organisatsiooni hulgast **üheks atraktiivseimaks tööandjaks Eestis**.

Epidemioloogia ja biostatistika osakonna vanemteadur **Mall Leinsalu** juhendamisel kaitsti Tartu Ülikoolis (TÜ) doktoritöö, mille autor Rainer Reile sai **riiklikul üliõpilaste teadustööde konkursil** teise preemia. Töö teemaks oli „Subjektiiivne tervis: hindamismehhanismid, mõjurid ja seosed objektiivsete tervisenäitajatega“.

Epidemioloogia ja biostatistika osakonna juhtivateadur **Mati Rahu** koos TÜ professori Talis Bachmanniga said ajakirja **Akadeemia hõbeauhinna** artikli eest naturalia valdkonnas. Artikli pealkiri oli „Teadusartikkel: eelretsenseerimisprotsess“ ja see ilmus jaanuaris 2017 (Akadeemia 2017;29(1):38–71).

TÜ Kliinikumi preemia **parimale ajakirjas Eesti Arst ilmunud artiklile** said epidemioloogia ja biostatistika osakonna vanemteadur **Kaja Rahu** ja juhtivateadur **Mati Rahu** artikli "Tšernobõli veteranide Eesti kohortuuring: vähihaigestumus 1986–2012 ja suremus 1986–2014" eest (Eesti Arst 2016;95(9):575–580).

Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsioon tunnustas tänukirjaga **ajakirja Sotsiaaltöö toimetust pikaajalise töö eest sotsiaaltöö edendamisel** ja sotsiaaltöötajatele oluliste teemade kajastamisel.

Koolituskeskuse **asendushoolduse projekti meeskond** pälvis Eesti Asenduskodu Töötajate Liidu orraldatud galal „Kuldne Kartul“ tunnustuse **aasta teo** valdkonnas. See on oluline märk sellest, et valdkonnas tehtud arendustegevused on positiivselt vastu võetud ning neid on märgatud ka väljastpoolt. Lisaks pälvis projekti juht **Enelis Linnas** nominatsiooni aasta panustaja valdkonnas.

TAI tehtud **tegeliku toidupüramiidi plakat** pärjati selge sõnumi konkursil **parima tarbeteksti auhinnaga**. Rahvastiku toitumise uuringu põhjal koostatud toidupüramiidil on selgelt näha, mida me võrreldes toidumissoovitustega tegelikult sööme.

Töökeskond

2017. a lõpus viidi **töötajate** seas läbi **rahulolu-uuring**. Selle eesmärk oli kaardistada töötajate rahulolu organisatsiooni sisekliima, infovahetuse, juhtimise, töökoormuse, töötajate väärtustamise, organisatsiooni maine, isikliku tööalase motivatsiooni ning arenguvõimalustega. Laiem eesmärk on koguda infot, kuidas muuta TAI keskkonda töötajasõbralikumaks ja sisekommunikatsiooni eesmärgipärasemaks. Uuringu viis läbi kommunikatsiooniagentuur Vaikus koos andmekogumisettevõttega Norstat. Anonüümsele veebiküsitlusele vastas kokku 122 töötajat.

Järgnevalt on toodud peamised tulemused (hinnangud anti skaalal 1–7).

- **Organisatsiooni infoedastus.** Kõrgeima keskmise hinnangu pälvisid edastatud info selgus (5,6) ja edastatud info vajalikkus (5,5), veidi madalamad punktid infoedastuse kiirus (5,1) ja edastatud info piisavus (5). Kõige kõrgemalt hinnatakse info liikumist töötajalt vahetule juhile (keskmine hinne 5,7), järgneb info liikumine vahetult juhilt töötajale (5,5). Kõige madalama keskmise hinde pälvis osakondade vaheline infoliikumine (3,4). Võrreldes 2016. aastal läbiviidud TAI sisekommunikatsiooni auditi tulemustega on üldine rahulolu infoliikumisega tõusnud
- **TAI sisekliima ja kollektiivi iseloom.** Kõige kriitilisemalt hinnatakse TAI kollektiivi kohanemist muudatustega, kus keskmine hinne oli 3,9. Madalamad hinnangud pälvis ka TAI kollektiivi ühtsus, kus keskmine hinne on 4,1
- **Töökoormus.** Kõrge keskmise hinde 6,1 pälvis töötamiseks vajalike tehniliste vahendite olemasolu. Madalamad hinnangud andsid respondendid tööülesannete täitmiseks vajaliku aja piisavusele (4,8) ja töökoormuse jaotumisele aasta lõikes (4,7). Tööd takistavate või häirivate teguritena märgiti kõige enam töökoormust ja selle perioodilisust, ülesannete rohkust (sh inimressursi puudus) ja bürokraatiat. Järgnesid vähene IT suutlikkus, sh registreerimiskeskondade ülekoormatus ja tööd lihtsustava tarkvara puudumine ning töökultuuride erinevused osakondade ja inimeste vahel, omavahelised suhted
- **Töötasu ja motiveerimine.** Kõige kõrgemalt hinnati tööalaste motivaatoritena töö sisu (keskmine hinnang 6,1) suhteid kolleegidega (5,9), töötingimusi (5,9), tööalaseid saavutusi (5,8), järgnesid arenemisvõimalused (5,4) ja töötasu (5,1)
- **Rahulolu tööga ja arenguvõimalused.** Keskmine hinnang rahulolule enda tööga TAI-s on 5,6. Võrreldes 2016. a uuringuga on rahulolu oma tööga veidi vähenenud. Viimase kuue kuuga on rahulolu tööga jäänud samaks 63% vastajatest, kasvanud 13% ja kahanenud 17% respondentidest
- Vastajad andsid oma hinnangu küsimusele „Kas soovitaksite sõbrale töötamist TAI-s?“ skaalal 1–10, kus „1“ oli kindel „ei“ ning „10“ kindel „jah“. Keskmine hinnang ehk **soovitusindeks** on 7,5. Kõige kõrgema hinnangu 9 või 10 andsid 36% respondentidest, hinnangupunktid 7 ja 8 märkisid ära 34% vastajatest. Hinnangupunktid 1–6 märkisid 32% respondentidest. 2016. a uuringu oli soovitusindeks 7,3

Töökeskonna nõukogu. Septembris toimunud uute töökeskonnannõukogu volinike hääletusel osales 54% töötajast (96 inimest). Hääletuse põhjal osutusid valituks ning asusid töötajate esindajana töökeskonnannõukokku **Leila Oja** (krooniliste haiguste osakonna teadur) ja **Küllu Luuk** (tervise edendamise osakonna vanemspetsialist). Tööandja poolt on töökeskonnannõukogu volinikud **Maris Jakobson** ja **Kaire Kislov**. Töökeskonnannõukogu liikmete volitused kehtivad neli aastat. Töökeskonnannõukogus analüüsitakse organisatsiooni töötingimusi ning jälgitakse, et kõik töötervishoiu ja tööohutuse nõuded oleksid täidetud. Selleks toimuvad regulaarsed kohtumised.

TAI osakondade ja nende tegemiste tutvustamiseks algasid 2017. aastal **saaliloengud**, mida oli kokku kümme. Teemadeks olid: positiivne vanemus, kampaaniate tegemine, puugid, vähi sõeluuringute registri töö, tervisealane kirjaoskus ja tervisinfo usaldusväarsuse hindamine, tuberkuloos, Eesti elanike toitumine, Strateegilise Jätkusuutlikkuse Kompetentsikeskuse tegevus ja tulemused ning koolituskeskuse töö.

TAI kingitusena Eestile 100. sünnipäeva puhul koolitati välja **100 töötajat, kes oskavad anda esmaabi**. Idee algatajaks ning koolitajaks oli nakkushaiguste ja narkomaania ennetamise osakonna vanemspetsialist **Kristel Kivimets**.

Korraldati järgmised **ühisüritused**:

- TAI sünnipäev 3. mail, mida peeti varasemast pidulikumalt ja ka uuemas formaadis (õpitoad erinevatel teemadel)
- süstlakorje talgupäev 10. novembril koos MTÜ-dega Convictus ja Pealinna Abikeskus
- kepikõnnikoolitus üle-eestilise spordinädala raames 25. septembril. Töötajaid juhendas treener Evelin Talts
- HIV-kiirtestimine 3. detsembril
- jõulukampsunite päev 13. detsembril
- läbi aasta jätkusid TAI saalis regulaarsed Pilatese treeningud

Iga-aastaselt **TAI meeskonnapäeval** septembris alustati **organisatsiooni disaini protsessiga**. Selle eesmärk oli parandada info liikumist, suurendada töötajate vastutust ja autonoomiat, parandada spetsialiseerumist, tõsta keskastme juhtide võimekust oma struktuuriüksust juhtida, luua paindlik maatriksorganisatsioon ja hinnata, milliseid ülesandeid oleks otstarbekas delegeerida TAI-st ära. Rühmatöodes said töötajad välja tuua peamised murekohad ning oma lahendusettepanekud, mille kallal protsessi juhtrühm edasi töötas. Struktuurimuudatused on plaanis ellu viia 2018. aastal.

TAI jõulupeol jagati välja **tunnustused aasta silmapaistvamatele tegudele ja inimestele** (hääletusel osales 112 töötajat):

- **TAI aasta teoke 2017: esmaabikoolituste tegemine TAI töötajale**
- **TAI aasta tegu 2017: viroloogiaosakonnast sai praktikabaas**. Sel aastal sai osakond ametlikult praktikabaasi staatuse. Praegu on juhendamisel kolm bakalaureuse- ja üks magistriõppe tudeng. Lisaks kaks doktoranti, kes mõlemad on ka osakonna töötajad
- **TAI aasta tiim 2017: nakkushaiguste ja narkomaania ennetamise osakond**

Teadus- ja õppetöö

2017. aastal oli töös kolm Haridus- ja Teadusministeeriumi (HTM) sihtasutuse Eesti Teadusagentuur rahastatud institutsionaalse uurimistoetuse teemat:

- rahvastiku tervise sotsiaalsed ja individuaalsed mõjurid: registripõhine lähenemine (31 uuringut, peamiselt suremuse ja vähihaigestumuse teemadel)
- perekondlik agregatsioon, toitumisharjumused ja krooniliste haiguste longituudsed riskitegurite muutused ning riskeeriva tervisekäitumise mõjud (kaks uuringut)
- zoonootilised ja hepatotroopsed patogeenid Eestis: uued ja vanemad emergeeruvad nakkused ning nende mõju rahvastiku tervisele

Lisaks oli töös üks personaalse uurimistoetusega tehtav uuring – „Kasvajaseoseliste glükaanide vastaste antikehade aberrantne glükosüleeritus vähi diagnostikas ja haiguse kulu prognoosimisel“.

Muudest rahastamisallikatest (eelkõige Sotsiaalministeerium, Maaeluministeerium) oli töös 18 uuringut. Paljud uuringud toimuvad koostöös kohalike ja rahvusvaheliste partneritega.

Publikatsioonid

TAI töötajad avaldasid 2017. aastal kokku 112 teaduspublikatsiooni, neist 73 olid 1.1. kategooria publikatsioonid. Võrreldes 2016. aastaga suurenes teaduspublikatsioonide koguarv 47% ning kõrgetasemeliste publikatsioonide arv 70%.

Ühe teadustöötaja (juhtiv- ja vanemteadurid ning teadurid) kohta avaldati 2015. aastal keskmiselt 2,7 kõrgetasemelist teaduspublikatsiooni (1.1., 1.2. ja 1.3.), 2016. aastal 1,6 ja 2017. aastal 4,1 Publitseerimisaktiivsust võib pidada igati heaks.

Tabel 2. Publikatsioonide arv 2015–2017

Publikatsioon	Klassifikaator*	2015	2016	2017
Ajakirjaartikkel	1.1.	73	43	73
	1.2.	0	0	3
	1.3.	8	4	2
Raamat või monograafia	2.3.	0	0	1
	2.5.	4	6	6
Kogumiku artikkel, peatükk raamatus või kogumikus	3.2.	1	3	1
	3.5.	3	3	2
Publitseeritud konverentsiteesid	5.1.	1	0	3
	5.2.	5	6	13
Muud publikatsioonid	6.3.	6	1	2
	6.4.	3	0	0
	6.6.	7	4	4
	6.7.	0	6	1
	6.8.	0	0	1
KOKKU		111	76	112

*Klassifikatsiooni kirjeldus: <https://www.etis.ee/Portal/Classifiers/Details/81e52bde-a1a1-490a-a9c4-2df9f3fc3a70>.

Osalemine tipp- ja kompetentsikeskustes

TAI jätkas osalemist **Eesti Käitumis- ja Terviseteaduste Keskuse** töös. Mais osaleti ühisel XV aastakonverentsil Tehvandil, kus ettekannetega sisustati üks sessioon ning anti ülevaated meie eri terviseuuringutest.

TAI on üks **Strateegilise Jätksuutlikkuse Kompetentsikeskuse** (SJKK) looja (aastal 2014) ja selle tegevuses aktiivne osaleja. SJKK eesmärk on täiendada inimressursiga seotud kompetentsi ja teadmist kaitsevaldkonnas. SJKK tegevuse tulem on perspektiivis kriitiliselt oluline nii riigikaitse kui ka julgeoleku valdkonnas ning vajalik sisend Eesti kaitsevõime arendamiseks.

Konverentsidel osalemine

TAI 32 töötajat osales kokku 42 rahvusvahelisel konverentsil kas suulise või posterettekandega. Kõige enam ettekandeid oli konverentsil "HIV and Viral Hepatitis: Challenges of Timely Testing and Care" (HepHIV2017): kaks suulist ja üks posterettekanne.

TAI 18 töötajat osales kokku 39 Eesti konverentsil või seminaril kas suulise või posterettekandega. Kõige enam suulisi ettekandeid tehti Eesti Käitumis- ja Terviseteaduste Keskuse aastakonverentsil (neli), SJKK aastakonverentsil (kolm) ja alkoholikonverentsil 2017 (kolm).

Juhendamised

TAI 22 töötajat olid kokku 10 doktorandi, 24 magistrandi ja seitsme bakalaureusetudengi juhendajad või kaasujuhendajad (peamiselt TÜ-s ja Tallinna Tehnikaülikoolis (TTÜ)). TAI töötajate juhendusel kaitsti 2017. aastal üks doktoritöö ja kolm magistritööd (kõik TÜ-s).

Õppetöö

TAI töötajad õpetasid 2017. aastal Eesti eri kõrgkoolides (TTÜ, TÜ, Tallinna Tervishoiu Kõrgkool ja Tallinna Ülikool) nii bakalaureuse-, magistri- kui ka doktoriõppes. Kokku juhendasid 17 inimest 26 kursust. Lisaks oli üks töötaja õppejõuna ametis välismaal (Södertörni kõrgkool Rootsis).

Arendustöö

TAI tegeleb tervise edendamise valdkonnas järgmiste teemadega (mis kuuluvad rahvastiku tervise arengukava 2009–2020 alla):

- alkoholi liigtarvitamise ennetamine
- HIVi ennetamine
- laste ja noorte tervise ning vanemahariduse edendamine
- narkomaania ennetamine
- tervise edendamine paikkonnas
- tervise edendamine töökohal
- toitumine
- tubakatarvitamise vähendamine
- tuberkuloositõrje
- vähi ennetamine ja varane avastamine

2017. aasta rahvatervise programmide riigieelarve oli 8 483 256 € ning rahvatervise programmide eelarve kassaline kulu 31. detsembri seisuga 7 899 595,54 € ehk 93%.

Neile riigieelarvest eraldatud vahenditele lisandusid ESF-i programm „Kainem ja tervem Eesti (2014–2020)“ ning **Eesti Haigekassa** (EHK) rahastatavad tegevused. 2017. aasta kulud ESF-i programmist olid kokku 1 410 722 eurot ja haigekassast 62 238 eurot. **Siseministeerium** eraldas TAI-le siirdega 150 000 eurot programmi „Tark vanem“ elluviimiseks. Käitumisoskuste mängu VEPA arendamise ja elluviimise tekkekulud olid 178 713 eurot ning vanemlusprogrammi „Imelised aastad“ kulud 394 114 eurot.

Mõned näited programmidest ja võrgustikutööst

- Ennetusprogrammi „**Suitsuprii klass**“ lõpetas 2016/2017. õppeaastal suitsuvabana kokku 727 klassi ehk 85 protsenti kõikidest alustanud klassidest
- **Tervist edendavate töökohtade võrgustikuga** liitus 21 uut organisatsiooni (kokku oli liikmeid 2017. a lõpu seisuga 280)
- **Koolieelsete lasteasutuste töötajatele** korraldati erinevaid koolitusi laste vaimse tervise, seksuaalse arengu ning tervisedenduse ja -kasvatuse teemadel. Kokku on aastatel 2012–2017 koolitustel osalenud kuni 41% Eesti lasteaedade töötajatest
- **VEPA käitumisoskuste mäng.** VEPA käitumisoskuste mäng on koolikeskkonnas rakendatav programm, mis ennetab õpilaste käitumisprobleemide teket või süvenemist. Lühend VEPA tähistab sõnu „veel parem“. 2017/2018. õppeaastal rakendavad VEPA sekkumist õpetajad 41 koolis, uutes VEPA klassides õpib kokku 1658 õpilast
- „**Imelised aastad**“ **vanemaharidusprogramm** on lapsevanematele mõeldud koolitusprogramm, mille eesmärk on aidata neil arendada tõhusaid toimetulekustrateegiaid laste käitumisprobleemide ja arenguküsimustega toimetulekuks ning probleemide ennetamiseks. Aasta jooksul viidi läbi 23 põhiprogrammi koolitusgruppi (lõpetanuid 241) ja viis jätkuprogrammi koolitusgruppi (lõpetanuid 49). Koolituste läbiviimisel tehti koostööd 17 kohaliku omavalitsusega

Mõned näited 2017. aastal osutatud teenustest, mida TAI koos oma lepingupartneritega arendab ja pakub:

- tubakast loobumisel nõustati 1802 inimest
- alkoholi liigtarvitamise varajase avastamise ja lühisekkumise teenust sai 3561 inimest, alkoholitartvitamise häire ravi (ambulatoorne, statsionaarne või päevaravi) 1840 inimest
- narkomaania raviteenustest rahastati 673 opioidisõltuvuse asendusravi kohta, 52 statsionaarse pikaajalise mittefarmakoloogilise ravi (rehabilitatsiooni) kohta ja 15 statsionaarse võõrutusravi kohta täiskasvanutele. Opioidisõltuvuse asendusravi sai 884 inimest, statsionaarset mittefarmakoloogilist ravi 194 ja võõrutusravi 131 inimest. Lisaks sai statsionaarset narkomaaniaravi 165 noorukit ja rehabilitatsioonil oli 32 noorukit
- kahjude vähendamise teenuse korduvkülastajaid oli 4909. Teenuseid külastati 109 490 korral ning kokku jagati 1 952 368 süstalt ja nõela
- väljastati 325 naloksooniga eeltäidetud süstalt. Naloksooniga süstalde korduvväljastamisi oli 131, nendest 115 kasutati elu päästmiseks
- HIV-testimise ja nõustamise kabinettides testiti 9946 inimest ning avastati 39 uut HIVi nakatunut (18% kõigist uutest juhtudest 2017. aastal)
- HIVi nakatunute juhtumikorralduse raames toimus 15 922 õe, 3057 sotsiaaltöötaja ja 2099 psühholoogi nõustamist
- diagnoositi 175 tuberkuloosijuhtu, neist 14 oli HIVi nakatunud. 121 inimest sai tuberkuloosi profülaktilist ravi
- TAI, MTÜ Eesti Laste ja Noorte Diabeedi Ühing, SA Tallinna Lastehaigla ja SA Tartu Ülikooli Lastekliinik on 2012. aastast teinud koostööd, piloteerinud ja arendanud EHK rahastatud projekti „Tervise edendamine lasteaias ja koolis“ raames teenust „1. tüüpi diabeeti põdeva lapse nõustamine haridusasutusse minemisel“, kujundamaks ühtset lähenemist haridusasutuste rollile diabeeti põdevate laste toetamisel. 2017. aastal pakkus teenust neli diabeedi- ja kooliõde kümnes koolieelses lasteasutuses ja 12 koolis Tallinnas, Pärnus, Harju, Ida-Viru-, Rapla-, Pärnu- ja Läänemaal. Õed koolitasid, juhendasid ja nõustasid 486 haridusasutuse töötajat, lapsevanemat ja last

Riiklikud arengukavad, strateegiad ja seadusloome

2017. aastal osalesid TAI osakonnad ja töötajad mitmete **strateegiate, arengukavade ja muude oluliste dokumentide koostamisel ja retsenseerimisel**. Näiteks:

- e-tervise strateegia 2020 koostamine
- rahvatervise seaduse eelnõu koostamine
- Eesti Teadusagentuuri teadusteetika töörühma „Hea teadustava“ dokumendi väljatöötamine
- määruse „Tervisekaitseõuded toitlustamisele koolieelses lasteasutuses ja koolis“ muutmise eelnõu koostamine koostöös Sotsiaalministeeriumiga
- EHK moodustatud rinnavähi mammograafilise sõeluuringu töörühmas osalemine
- ravijuhendi „Kopsu- ja kopsuvälise tuberkuloosi käsitus“ töörühmas osalemine. Ravijuhend koos patsiendijuhendiga valmis 2017. aastal
- ravijuhendi „HIV“ koostamine
- riikliku HIVi tegevuskava koostamine aastateks 2017–2025
- osalemine EHK Ravijuhendite Nõukoja ja Tervisetehnoloogiate Hindamise Nõukoja töös

- TÜ juhitavas ohutuse töörühmas osalemine. Töörühma peamisteks ülesanneteks oli tervise ja ohutusõppe õpitulemuste ja õppeteemade sõnastamine riiklikusse õppekavasse, õppe- ja hindamisülesannete ning ohutuse valdkonna õppematerjalide koostamine
- osalemine Sotsiaalministeeriumi juhitud kooliõpilaste tervisekaitse töörühmas
- Siseministeeriumi poolt arendatava universaalse ennetuse kontseptsiooni dokumendi loomisel osalemine
- magustatud jookide maksustamise ettepaneku väljatöötamine ja müügil olevate magustatud jookide suhkrusisalduse kaardistamise kavandamine

Rahvusvaheline koostöö

Lisaks rahvastiku tervise arengukava 2009–2020 tegevustele on töös mitu **rahvusvahelist arendusprojekti**:

- Drug Policy IA (Drug Policy Impact Assessment for Change in Central and Eastern Europe) on Euraasia kahjude vähendamise võrgustiku eestvedamisel ja EL-i justiitsprogrammi raames rahastatud projekt Kesk- ja Ida-Euroopas narkopoliitika tõhustamiseks. Eesmärgiks on kujundada rahvatervise ja inimõigustele suunatud tõhusamat narkopoliitikat Euroopas, alustades kolmes Balti riigis – Eestis, Lätis ja Leedus
- ENPADASI – Euroopa ühisalgatuse „Tervislik toitumine täisväärtuslikuks eluks“ (Joint Programming Initiative a Healthy Diet for a Healthy Life) alaprojekt (European Nutritional Phenotype Assessment Data Sharing Initiative). Eesmärgiks on luua avatud juurdepääsuga üle-euroopaline teadustöö platvorm, mis sisaldab andmeid toitumisuuringutest – alates sekkumistest kuni epidemioloogiliste uuringuteni. See võimaldab tulevikus kombineeritud analüüside teostamist ja selgitada toitumise ja tervise vahelisi seoseid veelgi täpsemalt
- HA-REACT – Euroopa Liidu ühisprogramm „HIV ja kaasuvate haiguste ennetamine ning kahjude vähendamine“ (Joint Action on HIV and Co-infection Prevention and Harm Reduction). Eesmärgiks on vähendada uusi HIV-i, tuberkuloosi ja C-hepatiidi juhte Euroopa Liidus. TAI osaleb peamiselt töopaketi, mis tegeleb integreeritud ravi puudujääkide kaardistamisel ja parendusettepanekute väljatöötamises
- INTEGRATE – Euroopa Liidu ühisprogramm „HIVi, viiruslike hepatiidide, tuberkuloosi ja seksuaalsel teel levivate infektsioonide ennetamise, testimise ja ravile suunamise strateegiate integreerimine Euroopas“ (Joint Action on integrating prevention, testing and linkage to care strategies across HIV, viral hepatitis, TB and STIs in Europe). Programmi eesmärk on kõigis osalevates riikides võtta enam kasutusele HIVi, viiruslike hepatiidide, tuberkuloosi ja STLI-de ennetamise, varajase diagnoosimise ja ravi integreeritud sekkumised. Rõhuasetus on eri valdkondade koostööl ja abivajajate suunamisel õige teenuse juurde
- JANPA – Euroopa Liidu toitumise ja füüsilise aktiivsuse ühisprogramm (Joint Action on Nutrition and Physical Activity). Eesmärgiks on peatada laste ja noorukite ülekaalu tõus Euroopa Liidu liikmesriikides
- MOCHA – Euroopa Komisjoni poolt Horizon 2020 raames rahastav üle-euroopaline projekt (Models of Child Health Appraised), mille eesmärgiks on koguda teavet laste arstiabi kohta Euroopa riikides ja selgitada välja millised mudelid on kõige tõhusamad
- OptTEST – Euroopa Komisjoni rahastatud projekt „HIV nakkuse testimise ja linkimise optimeerimine Euroopas“ (Optimising testing and linkage to care for HIV across Europe). Eesmärgiks on parandada HIVi varajast avastamist ja ravile suunamist tervishoius

- RARHA – Euroopa Liidu terviseprogrammi ja Euroopa Liidu liikmesriikide rahastatud ühistegevus (Reducing Alcohol Related Harm). Eesmärgiks on vähendada alkoholiga seotud kahjusid Euroopa Liidus
- UPC-Adapt – Euroopa Komisjoni rahastatud projekt „Implementing a prevention training curriculum in Europe: Adaptation and Piloting“. Eesmärgiks on kohendada Euroopa oludele sobivaks universaalse ennetuse õppekava koolitusmaterjalid ning korraldada vastavad koolitused

Esimest korda ajaloos korraldas Eesti (TAI eestvedamisel) ÜRO 60. narkootiliste ainete komisjonil (**UN Commission on Narcotic Drugs**) kõrvalürituse teemal „Emergency community management of opioid overdose including interim naloxone“ (Viin, Austria 16.03.2017). Koostööpartneriteks olid Norra, Suurbritannia ja USA valitsused, Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seire Keskus, ÜRO Uimastite ja Kuritegevuse Büroo, Maailma Terviseorganisatsioon ning Viini ja New Yorgi MTÜde komiteed. Üritusel räägiti naloksooni programmi vajalikkusest, rakendamise võimalikkusest ning Eesti ja Norra riigi kogemusest. Ettekande tegi nakkushaiguste ja uimastiseire keskuse juhataja **Sigrīd Vorobjov** ning paneeldiskussioonis osales nakkushaiguste ja narkomaania ennetamise osakonna juhataja **Aljona Kurbatova**.

Tuberkuloosiregistri juhataja **Piret Viiklepp** osales Eesti delegatsiooni koosseisus **Maailma Terviseorganisatsiooni esimesel ülemaailmsel ministrite konverentsil tuberkuloositorje teemal** (First WHO Global Ministerial Conference "Ending TB in the sustainable development era: a multisectoral response"), mis toimus novembris Moskvas.

Eesti Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise ametliku kava raames korraldas Sotsiaalministeerium 12.–13. detsembril vanemametnike kohtumise "Addressing HIV and TB Challenges: from Donor Support to Sustainable Health Systems". Kohtumise üheks kaas-korraldajaks oli TAI, sealhulgas panustati kava ja kohtumise materjalide valmimisse. Olulise panuse sellesse andis nakkushaiguste ja narkomaania ennetamise osakonna juhataja **Aljona Kurbatova**.

Tervisestatistika, registrid ja andmebaasid

Terviseandmete kogumise ja analüüsiga tegelevad TAI-s tervisestatistika osakond ning kuus riiklikku meditsiiniregistrit ja -andmekogu.

TAI registrid ja osakonnad edastavad Eesti andmeid ka rahvusvahelistesse andmebaasidesse (nt Eurostat, Maailma Terviseorganisatsioon, Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus, Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioon, ÜRO AIDS-i programm, Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeskus) ja projektidesse (nt vähihaigete elulemus ja laste vähki haigestumus maailmas).

Riiklikest meditsiiniregistritest ja andmekogudest tegutsevad TAI-s:

- meditsiiniline sünniregister ja raseduskatkestusandmekogu
- surma põhjuste register
- tuberkuloosiregister
- vähiregister
- vähi sõeluuringute register
- narkomaaniaravi andmekogu (kuulub nakkushaiguste ja uimastiseire keskuse koosseisu)

Olulisemate arendustena toimub surma põhjuste registris elektroonilise andmekogumise ettevalmistamine koostöös Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskusega. Täies mahus elektrooniliseks peab surmaandmete kogumine minema 2019. aasta juuliks. Koostöös Sotsiaalministeeriumi, Eesti Haigekassa, Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskuse ja erialaseltsidega käivitati jämesoolevähi sõeluuringuid ja arendati registrit.

Tervisestatistika osakonna põhiülesanne on regulaarselt koguda ja analüüsida tervisestatistikat, avaldada tulemused ja meetodikat arendada. Andmeid kogutakse haigestumuse, tervishoiuteenuste kasutamise ja ravi põhjuste ning tervishoiu ressursside kohta. Lisaks haldab osakond **tervisestatistika ja terviseuuringute andmebaasi**, milles sisalduvad tervisega seotud statistika ja erinevate uuringute tulemused (<http://pxweb.tai.ee/PXWeb2015/index.html>). Andmebaasi kasutatakse üha enam. 2017. aastal oli andmebaasil 9772 külastajat (kasv võrreldes 2016. aastaga 33%) ja andmebaasi külastati 20 731 korda (kasv 36%). Kokku vaadati üle 213 000 erineva lehe. Keskmine andmebaasi külastuste arv tööpäevas oli 82.

Lisaks regulaarsetele statistilistele analüüsidele „Tervishoiutöötajate palk“ ja „Eesti tervishoiukulud“ ning aastaaruandele andis osakond välja veel seitse analüüsi, viis analüüsi tõlget, viis trükist ja kaks kvaliteediraportit. Sh avaldati analüüs „Arstid Eestis“, kus anti ülevaade arstide vanuselisest koosseisust, töökoormusest, palgaandmetest ja migratsioonist, samuti arstiteaduse õpinguid alustanute ja lõpetanute kohta.

2017. aastal jätkati tervise infosüsteemi saadetud andmete kvaliteedi analüüsiga, et võtta statistika tarbeks kasutusele tervise infosüsteemi andmed ning saada detailsem ja täpsem statistika. Ühtlasi vähendaks see ka tervishoiuteenuse osutajate aruandluskoormust.

TAI haldab ja arendab **süstlavahetuse infosüsteemi**. Tegemist on veebipõhise anonüümse andmekoguga, kuhu kahjude vähendamise teenuste pakkujad koguvad oma klientide kohta infot: tausta- ja terviseandmeid ning andmeid kahjude vähendamise teenuste tarbimise kohta (näiteks jagatavate süstalde liik ja arv). Infosüsteem aitab tagada teenuste osutamise järjepidevust ja kvaliteeti.

Täiendkoolitused

TAI pakub täienduskoolitusi, väljaõpet ja interviseoone (kolleegidevaheline õpe) peamiselt järgmistele sihtrühmadele:

- koolide- ja lasteasutuste töötajad ning lastekaitsetöötajad
- asenduskodu kasvatusala töötajad, perekonnas hooldajad ja lapsendajad
- HIVi, tuberkuloosi ja sõltuvuste valdkonna spetsialistid
- tervishoiutöötajad
- kohalike omavalitsuste juhid ja sotsiaaltöötajad

2017. aastal täiendas TAI korraldatud **täiendkoolitused** oma teadmisi ja oskusi 4200 õppijat. Muu hulgas korraldati iga-aastased suvekoolid tervist edendavate lasteaedade ja koolide võrgustikele ning HIVi, tuberkuloosi ja sõltuvuste valdkonna spetsialistidele.

Uutest algatustest alustati **dementsuse teemaliste koolituste** arendamist. Loodi vastav tööühm, kuhu kuuluvad lisaks TAI-le Eesti Haigekassa, Sotsiaalkindlustusamet, MTÜ Elu dementsusega, Diakooniahaigla, Benita Kodu AS, Südamekodud AS esindajad. Välja töötati

arenguprogrammi visioon. Paika on pandud esialgsed koolituste teemad ja võimalik ajakava nii hoolekandeesutuste sisekoolitajate kui ka juhtide jaoks.

19. aprillil toimus Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli õppekäik TAIse ja 21. detsembril TÜ peremeditsiini ja rahvatervishoiu instituudi magistrantide õppepäev. Mõlemal said TAI osakondade töötajad tutvustada oma valdkonda ja tegevusi.

Korraldati kolm **konverentsi**:

- tervishoiuspetsialistidele suunatud konverents "Üldarstiabi ja alkoholi liigtarvitamine. Kogemused Rootsist" (12. jaanuaril)
- tervisedenduse konverents (2. juunil) mille teemaks oli "Toetades tervena ja aktiivsena vananemist"
- alkoholikonverents „Noortele suunatud ennetus – mida teha ja mida mitte“ (1. novembril), mis keskendus noorte alkoholitarvitamisele ja selle ennetamisele

Kommunikatsioon

Meediakajastused

Monitooringufirma Freqmedia andmetel oli 2017. aastal **meediakajastusi**, kus viidati Tervise Arengu Instituudile, kokku 2300, mida on 164 võrra enam kui aasta varem. Meediakajastused, kus mainiti Tervise Arengu Instituuti, jõudsid 2017. aasta jooksul auditooriumini suurusega 215 miljonit inimest, mis tähendab, et täiskasvanud eestimaalased kuulsid, nägid või lugesid TAI kohta aastas keskmiselt ligi 195 korda. Kajastustest 19% ilmus vene keeles ning nende osakaal on oluliselt kasvanud (2016. aastal 12%).

Kõige enam TAI-ga seotud kajastusi ilmus *online*-meedias (58%), järgnesid raadiokanalid (13%) ja piirkondlikud ajalehed (10%).

Pressiteateid avaldati 2017. aastal 92 ehk enam kui kaks korda rohkem kui aasta varem (41). Teemade poolest pöörasime kommunikatsioonis senisest enam tähelepanu uimastitele ja sellel teemal ilmus eri vormides ja kanalites ka kõige enam kajastusi. Uimasteid puudutas enam kui veerand kõigist kajastustest (27%), järgnesid alkoholitarvitamine (20%), toitumine (20%) ning seksuaaltervis ja HIV (16%).

2017. aastal pöörasime tähelepanu ka **sotsiaalmeedia** arendamisele, TAI sai Facebookis juurde 2042 uut jälgijat ning aasta lõpu seisuga oli neid kokku 8805.

Veebilehed

Lisaks instituudi põhitegevusi tutvustavale veebilehele www.tai.ee haldab ja arendab TAI seitset rahvastikule mõeldud interaktiivsete kasutusvõimalustega temaatilist veebilehte.

Tabel 2. TAI veebilehtede külastatavus

	Kodulehe külastajate arv (n)	Uute külastajate arv (n)
hiv.ee	326 609	257 224
narko.ee	143 783	112 666
alkoinfo.ee	146 972	145 970
terviseinfo.ee	125 653	86 557
tubakainfo.ee	73 753	59 058
toitumine.ee	340 654	226 612
tarkvanem.ee	83 814	62 032

Lisaks haldab ja arendab TAI **NutriData programmi** (<http://tap.nutridata.ee/>), mis võimaldab analüüsida menüüde energia- ja toitainete sisalduse vastavust Eesti riiklikele ea- ja soopõhiste toitumissoovitustele. NutriData andmesisestusplatvormi nimetas Veterinaar- ja Toiduamet 2016. aastal soovitatavaks veebipõhiseks platvormiks toidutoodete pakenditele märgitava kohustusliku toitumisteabe arvutamisel.

Meediakampaniad

TAI korraldab rahvastiku tervisekäitumise edendamiseks regulaarselt teavituskampaniaid nii välimeedias, televisioonis kui ka veebis.

2017. aasta suuremad kampaniad:

- Suhkrukampania "**Märka suhkruid**", mille eesmärk oli aidata 12–40-aastastel inimestel mõista, kui suurel määral nad lisatavaid suhkruid üle tarbivad ja millistest toiduainetest nad seda saavad
- Toitumiskampania "**Köögiviljad korvi**", mille eesmärk oli suurendada inimeste motivatsiooni süüa rohkem köögivilju ja kinnistada soovitus süüa 5 peotäit puu- ja köögivilju päevas
- **Alternatiivsete tubakatoodete** vastane teavitus veebimeedia kanalites
- **Passiivse suitsetamise** vastane kampania
- Alkoholi liigtarvitamise vähendamise kampania „**Ega Sina ju ometi liiga palju ei joo?**“. Kampania teravik oli suunatud 20–45-aastastele alkoholi liigtarvitajatele, põhieesmärgiks oli nende tähelepanu suunamine liigtarvitamise märkamisele ja tunnistamisele varases staadiumis
- „**Septembris ei joo**“ kampania, millega Tervise Arengu Instituut pani seni rahvaliidumise toiminud kampaniale oma öla alla. Sihtrühmaks olid 20–35-aastased, kes tarvitavad alkoholi, kuid ei ole sõltlased. Kampania eesmärk oli anda üleskutsega ühinemise kaudu inimestele võimalus realselt proovida ning tunda alkoholivaba elu kasusid
- 10–17-aastastele noortele suunatud **alkoholitarvitamise ennetuskampania** internetis
- Südamekuu „**Liigu kogu südamest**“. Kokku registreeriti 435 avalikku liikumisüritust kohalikes omavalitsustes, millele lisandusid üritused lasteaedades, koolides ja ettevõtetes

Koostöös MTÜ Eesti Vähiliiduga viidi läbi teavitused:

- **emakakaelavähi ennetamise nädalal** (25.01–30.01.)

- traditsioonilisel rahvusvahelisel **melanoomi esmaspäeval** („Melanoma Monday“, 4.05)
- **rahvusvahelise rinnavähi vastu võitlemise kuul** mais („Roosa lindi“ kampaania), rinna tervise päeval (15.10) ja rahvusvahelisel vähinädalal (10.10–14.10).

Trükised

TAI andis 2017. aastal välja:

- 21 rahvastikule mõeldud tervisetemaalist brošüüri või voldikut nii eesti kui vene keeles (nt „Suhkrud“, „Tubakamõju rasedatele ja lastele“, „Leia mõtete tasakaal“)
- 10 juhendmaterjali (nt „Lapse rühi kujundamine“, „Eesti toitumis- ja liikumissoovitused“)

Ajakiri Sotsiaaltöö

Ajakiri Sotsiaaltöö on ilmunud alates 1997. aastast ja tähistas 2017. aastal oma 20. juubelit. Ajakirja annavad välja Tervise Arengu Instituut ja Sotsiaalministeerium koostöös toimetuse kolleegiumisse kuuluvate asjatundjate, sotsiaaltööd õpetavate kõrgkoolide, eriala-organisatsioonide ja teiste partneritega. Ajakiri ilmub neli korda aastas, lisaks antakse kord kuus välja elektroonilist uudiskirja. Ajakirjas on võimalus ka eelretsenseeritavate artiklite avaldamiseks.

Ajakirja ülesandeks on pakkuda sotsiaaltöötajatele professionaalset toetust nende vastutusrikas igapäevatöös, võimaldada mõttevahetust sotsiaalvaldkonnas tegutsevatele osapooltele ja käsitleda sügavuti erialaseid küsimusi. 2017. aasta lõpus oli ajakirjal 800 tellijat, mis on viimaste aastate suurim tellijate arv. 2017. aasta lõpu seisuga oli uudiskirja andmebaasis 1850 adressaati.

Tallinna Meditsiiniuuringute Eetikakomitee

Tallinna Meditsiiniuuringute Eetikakomitee (TMEK) on TAI juures tegutsev sõltumatu ekspertorgan, mis hindab plaanitavaid uurimistöde projekte, milles uuritakse inimesi. TMEK-is on 11 liiget, neist viis on TAI töötajad. 2017. aastal peeti 11 koosolekut.

TMEK-ile esitati 2017. aastal läbivaatamiseks kokku **116 uuringuprojekti** (31 uuringut vähem kui 2016. aastal), neist seitse ei saanud kooskõlastust.

TMEK-i kooskõlastuse saanud **109** uuringust:

- **42** olid kliinilised ravimiuuringud (2016. aastal **67**)
- **67** olid Eestis algatatud uuringud (2016. aastal **60**), sealhulgas
 - **13** TAI uuringut (2016. aastal **14**)
 - **35** tervishoiuasutustes (nt Põhja-Eesti Regionaalhaigla, Ida-Tallinna Keskhaigla) tehtavat omaalgatuslikku uuringut (ilma tudengite osaluseta) (2016. aastal **25**)
 - ülejäänud (**19**) olid põhiliselt teadus- ja õppeasutuste (nt TTÜ, TLÜ) esitatud uuringud või muud üliõpilaste ja magistrantide tehtavad ja enamasti arstide juhendatavad uuringud

Koos Tartu Ülikooli Inimiuuringute Eetikakomiteega korraldati kaks seminari, kus osalesid ka Andmekaitse Inspektsiooni ja Raviameti esindajad. Peamisteks käsitletud temadeks olid 2018.

aastal kohalduv Euroopa andmekaitse üldmäärus, ravimiseaduse muudatused ja eetikakomiteede tööd puudutav seadusandlus Eestis.

Meditšiiniterminoloogia Komisjon

Meditšiiniterminoloogia Komisjon on TAI juures tegutsev nõuandev komisjon, kelle eesmärk on eestikeelse meditsiiniterminoloogia korrastamine, ühtlustamine ja vajaduse korral uute terminite loomine. Komisjoni koosseisu kuulub 18 liiget. Komisjoni liikmed on e-kirjade vahendusel osalenud paljudele päringutele vastuste koostamisel.

2017. aastal korrastati viimase kümne aasta vältel läbivaadatud terminite andmebaasi, lisades neile definitsioonid ja vajadusel korrigeerides olemasolevaid eesti- ja ingliskeelseid termineid. See andmebaas on plaanis pärast komisjoni heakskiitu teha veebis kättesaadavaks kõigile huvilistele.